

Riktlinje för enskilda avlopp

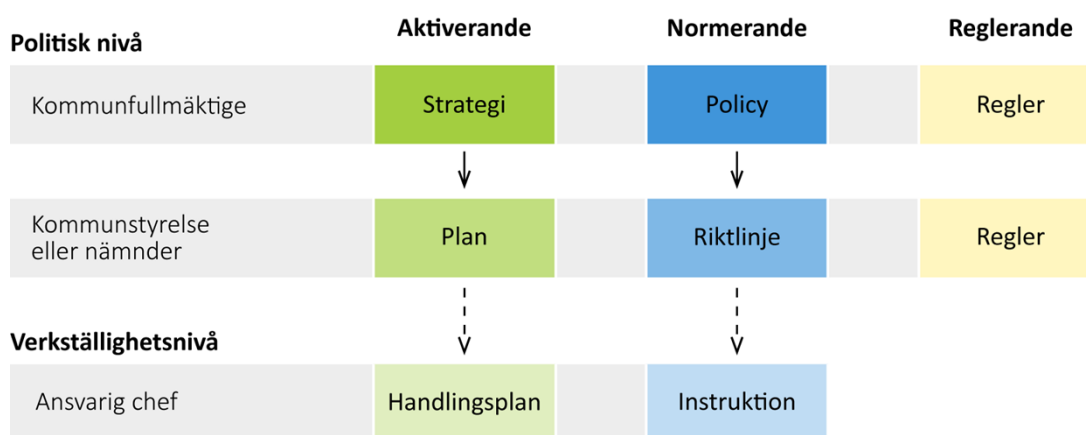
Beslutat av: Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
Datum/paragraf: 2026-01-29 § 7

www.borlange.se/forfattningssamling

BORLÄNGE

Borlänge kommuns politiska styrdokument

Figur 1 Visar kommunens dokumentstruktur för politiska styrdokument. Kommunfullmäktige beslutar om strategier och policys, medan kommunstyrelse och nämnder beslutar om planer och riktlinjer. Alla politiska instanser kan även besluta om vissa regler. Strategier och planer är aktiverande styrdokument, som talar om vad kommunen vill förändra och styr vad som ska göras. Policys och riktlinjer är normerande styrdokument, som handlar om befintlig verksamhet och styr kommunens förhållningssätt. Om de politiska styrdokumenten behöver förtydligas kan ansvarig chef ta fram en handlingsplan eller instruktion. En handlingsplan är ett aktiverande och instruktion ett normerande styrdokument.

Riktlinje

Detta politiska styrdokument är en riktlinje och ska fungera som vägledning för värderingar och förhållningssätt inom kommunstyrelsens eller ansvarig nämnds ansvarsområde. Riktlinjen anger ramarna för handlingsutrymmet inom en viss fråga. En riktlinje är ett normerande styrdokument och har ofta fokus på hur kommunen fungerar internt. En riktlinje kan även gälla myndighetsutövning och ge stöd vid handläggning.

Dokumentnamn:	Riktlinje för enskilda avlopp
Diarienummer:	ALL 2025.1622 Castor
Dokumentägare:	Förvaltningschef miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Dokumentansvarig:	Enhetschef, miljöenheten
Planerad revidering:	Vid behov
Kopplade dokument:	Bilaga Bedömningsgrunder för enskilda avlopp
Övrig information:	-
<u>Senaste revidering</u>	
Datum och paragraf:	2026-01-29 § 7
Beskrivning:	-

Innehåll

Riktlinje för enskilda avlopp	1
Borlänge kommuns politiska styrdokument.....	2
Riktlinje	2
1. Bakgrund.....	3
2. Lagstiftning och andra styrdokument	4
2.1 Miljöbalken	4
2.2 Förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd	4
2.3 Åtgärdsprogram och vattenförvaltningsförordningen (SFS 2004:660)	4
2.4 Miljökvalitetsnormer (MKN) för vattenmiljön	4
2.5 Plan – och bygglagen (PBL)	5
2.6 Havs- och Vattenmyndighetens allmänna råd	5
3. Tillämpning i Borlänge kommun	5
3.1 Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram	5
3.2 VA-plan.....	6
3.2.1 Uppföljning	6
3.3 Verksamhetsområden för allmänt (kommunalt) vatten och avlopp	6
3.4 Skyddsföreskrifter för vattenskyddsområden.....	6
4. Skyddsnivåer i Borlänge kommun.....	6
4.1 Krav i olika skyddsnivåer enligt Havs -och Vattenmyndighetens allmänna råd	7
4.2 Hög skyddsnivå i Borlänge kommun	7
5. Revidering	8
6. Bilaga	8

1. Bakgrund

Denna riktlinje för enskilda avloppsanläggningar uttrycker nämndens viljeinriktning och är inte juridiskt bindande. Vid handläggning av avloppsärenden ska varje beslut grundas på de specifika omständigheterna i det enskilda fallet och måste ha stöd i tillämplig lagstiftning. Hänvisning till riktlinjen är därmed inte tillräckligt som ensam beslutsgrund.

Riktlinjen fastställer även vilka områden inom Borlänge kommun där hög skyddsnivå ska tillämpas. Detta utgör ett stöd för handläggning och bedömning av enskilda avloppsanläggningar.

2. Lagstiftning och andra styrdokument

2.1 Miljöbalken

Miljöbalken (1998:808) reglerar hur avloppsvatten ska hanteras för att skydda människors hälsa och miljön. Bestämmelserna finns främst i 9 kap 7 § ”skall avloppsvatten avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål skall lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras”.

2.2 Förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Enligt 13 och 14 §§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (SFS 1998:899) krävs det en skriftlig ansökan eller anmälan till kommunens myndighetsnämnd för inrättande eller ändring av avloppsanordning.

2.3 Åtgärdsprogram och vattenförvaltningsförordningen (SFS 2004:660)

Åtgärdsprogrammet tas fram av vattenmyndigheterna i Sveriges fem vattendistrikt. De ansvarar för att utarbeta och fastställa ett åtgärdsprogram vart sjätte år, med stöd av länsstyrelserna. I vattenförvaltningsförordningen (SFS 2004:660) regleras hur Sverige ska förvalta kvaliteten på sina vattenmiljöer enligt 5 kap. miljöbalken och EU:s vattendirektiv.

Kommuner ska inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som fastställts i ett åtgärdsprogram. Framtagande av åtgärdsprogram görs i cykler om 6 år. Enligt åtgärdsprogrammet för 2022-2027 ska kommuner i Bottenhavets vattendistrikt (dit Borlänge kommun tillhör):

- Prioritera tillsyn av små avlopp där de påverkar vattenkvalitet.
- Arbeta avrinningsområdesvis och rikta tillsyn där miljöpåverkan är störst.

2.4 Miljökvalitetsnormer (MKN) för vattenmiljön

Miljökvalitetsnormer (MKN) beskriver den lägsta godtagbara miljökvaliteten för vattenmiljö inom ett område och regleras 4 kap i vattenförvaltningsförordningen. Utgångspunkten för de kvalitetskrav som ska gälla är att tillståndet i vattnen inte försämras och att alla grundvatten, sjöar och vattendrag uppnår god status enligt åtgärdsprogrammet.

2.5 Plan – och bygglagen (PBL)

I samband med prövning utifrån plan- och bygglagens 8 kap. 4 § ställs krav på de tekniska förutsättningarna om hushållning med vatten och avfall, och i Plan och byggförordningen 3 kap. 9§ ska en byggnad uppfylla krav på hantering av avloppsvatten. I denna prövning är miljöenheten kunskapsstöd till byggenheten.

2.6 Havs- och Vattenmyndighetens allmänna råd

Allmänna råd är Havs- och vattenmyndighetens tolkning av gällande lagstiftning och innehåller generell vägledning om tillämpning av lagar och regler. Funktionskraven bör enligt de allmänna råden relateras till skyddsåtgärder på den enskilda avloppsanordningen som klarar en normal eller hög skyddsnivå när det gäller hälso- och miljöskydd. Dessutom finns grundkrav som alla anordningar bör klara. Bedömningen av skyddsnivå ska göras utifrån förutsättningar där ett enskilt avlopp planeras. Utifrån allmänna råden ska en kommun dela in områden in i hög och normal skyddsnivå. Skyddsnivåerna kan vara:

Hälsoskydd- nära till dricksvattentäkt/brunn, badplats, smittorisker.

Miljöskydd- nära en vattenförekomst där näringsbelastningen redan är hög, särskilda skyddade platser (ex natura 2000), fosfor och näringsämnen ska renas.

Till de allmänna råden finns kompletterande vägledning. Vägledning för prövning av små avlopp och vägledning för tillsyn av små avlopp som Havs och vattenmyndigheten regelbundet uppdaterar på sin hemsida. Därefter har det även tagits fram GIS-stöd för bedömning av risk vid nyetablering av enskilt avlopp, angående påverkan på hälsoskydd och påverkan från belastning från fosfor, kväve och bedömning av grundvattennivå.

3. Tillämpning i Borlänge kommun

Nämndens prövning av enskilda avlopp omfattar hantering av tillstånds- och anmälningspliktiga åtgärder, samt prövning av ärenden enligt kommunens avfallsföreskrifter. Här följer en sammanställning hur styrdokumentet tillämpas i Borlänge kommun.

3.1 Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram

Vid tillämpningen av Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram ska Borlänge kommun prioritera tillsyn av enskilda avloppsanläggningar som saknar tillstånd, uppvisar brister eller är av äldre standard. Prioritet ska även ges till avloppsanläggningar som är belägna inom avrinningsområden där ytvattenförekomster är identifierade som övergödda eller riskerar övergödning.

3.2 VA-plan

I VA-planen (beslutades 2020-03-26) finns det en VA-policy med övergripande ställningstaganden som rör enskilda avlopp:

3.1: VA-planen ska sträva efter god hushållning med naturresurser och god status på sjöar, vattendrag och grundvatten.

3.4: Kommunens tillsyn och inventering av enskilda avloppsanläggningar prioriteras utifrån störst nytta ur ett miljö- och hälsoskyddsperspektiv.

I bilaga 1 finns åtgärds punkter som miljö- och samhällsbyggnadsnämnden är ansvarig för att uppfylla. För enskilda avlopp är det:

Åtgärds punkt 13: Rutin för bygglov och förhandsbesked.

Åtgärds punkt 14: Miljöenheten är ansvariga för att ta fram tillsynsplan för enskilda avlopp. VA-planen har även i bilaga 7-”Prioritering för utbyggnadsbehov” pekat ut områden som kan vara grund för prioritering av tillsyn.

Åtgärds punkt 18: Vid upprättandet av en tillsynsplan för enskilda avlopp ska även behovet av tillsyn för de områden som på lång sikt ska anslutas till kommunalt VA ses över.

3.2.1 Uppföljning

Åtgärds punkterna i VA-planen har miljöenheten med i planeringen och ligger till grund för planering av resurser och tillsynsprojekt. Miljöenheten arbetar löpande med att ta fram en tillsynsplan som ligger till grund för framtida tillsynsprojekt.

Miljöenheten gör alltid riskbaserade bedömningar, det vill säga, krav ställs på att enskilda avlopp ska vara rimliga och anpassade efter placering och känslighet på platsen.

3.3 Verksamhetsområden för allmänt (kommunalt) vatten och avlopp

Det är kommunfullmäktige som beslutar om verksamhetsområde för allmänt vatten och avlopp och det är Borlänge Energi som ansvarar för förvaltning och driften. Enskilda avlopp tillåts generellt inte inom verksamhetsområde för allmänt vatten och avlopp.

3.4 Skyddsföreskrifter för vattenskyddsområden

I Borlänge kommun finns det idag tre vattenskyddsområden, Lennhedens vattenskyddsområde (LST beslut 2018-08-23), Föreskrifter för Tjärna vattentäkt (LST beslut 1978, nytt beslut förväntas 2026–2027) och Föreskrifter om skyddsområde för grundvattentäkten Frostbrunnsdalen (20 FS 1992:16) (beslut 1991-03-14).

Föreskrifterna ska med sin reglering skydda grundvattenförekomsterna, och kan innebära högre krav på de enskilda avloppen än vad annan gällande lagstiftning kräver.

4. Skyddsnivåer i Borlänge kommun

Skyddsnivåer i Borlänge kommun har fastställts enligt de lokala förutsättningarna enligt Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd och vägledning. Här nedan förklarar tabellen de generella kraven på de olika skyddsnivåerna.

4.1 Krav i olika skyddsnivåer enligt Havs -och Vattenmyndighetens allmänna råd

<p>Normal skyddsnivå</p> <p>HÄLSOSKYDD</p> <p>A. Utsläpp av avloppsvatten medverkar inte till en väsentligt ökad risk för smitta eller annan olägenhet, t.ex. lukt, där människor kan utsättas för det, t ex genom förorening av dricksvatten, grundvatten eller badvatten.</p> <p>B. Den hantering av restprodukter från avloppsanläggningen som äger rum på fastigheten, kan skötas på ett hygieniskt acceptabelt sätt.</p> <hr/> <p>Hög skyddsnivå</p> <p>Utöver A – B.</p> <p>HÄLSOSKYDD</p> <p>C. Ytterligare skyddsåtgärder utöver den huvudsakliga reningen i anläggningen vidtas. Exempelvis kan det finnas behov av att förbjuda vissa utsläpp, att göra utsläppspunkten mer svårtillgänglig, att öka anläggningens robusthet eller att lägga till reningssteg som ytterligare minskar föroreningsinnehållet, ökar uppehållstiden, utjämnar varierande flöden eller tar emot eventuellt bräddat vatten.</p>	<p>Normal skyddsnivå</p> <p>MILÖSKYDD</p> <p>A. Teknik som begränsar användningen av vatten används, till exempel vattensnåla armaturer.</p> <p>B. Fosfatfria tvättmedel och hushållskemikalier används.</p> <p>C. Avloppsanläggningen kan förväntas uppnå <i>minst 90 % reduktion av organiska ämnen (BOD₇)</i>.</p> <p>D. Avloppsanläggningen kan förväntas uppnå <i>minst 70 % reduktion av fosfor</i>.</p> <hr/> <p>E. Avloppsanläggningen möjliggör återvinning av näringsämnen ur avloppsfraktioner eller andra restprodukter.</p> <p>F. Åtgärder vidtas för att minimera risk för smitta eller annan olägenhet för djur.</p> <hr/> <p>Hög skyddsnivå</p> <p>Utöver A – C, E och F.</p> <p>MILÖSKYDD</p> <p>D. Avloppsanläggningen kan förväntas uppnå <i>minst 90 % reduktion av fosfor</i>.</p> <p>G. Avloppsanläggningen kan förväntas uppnå <i>minst 50 % reduktion av kväve</i>. Vid en bedömning i det enskilda fallet av vilket krav som ska ställas på kvävereduktion bör hänsyn tas till om de kommunala reningsverken i området saknar eller har särskilda krav på kvävereduktion, samt om nitralthalterna i grundvattnet är låga.</p>
--	---

4.2 Hög skyddsnivå i Borlänge kommun

I Borlänge kommun gäller följande:

- Vid strandnära tomter upp till 50 meter från strandkant bedöms anläggningen ha en hög skyddsnivå för miljöskydd och hälsoskydd och enskilda avloppsanläggningar ska anpassas därefter.
- Älvens strandkant bedöms ha normal skyddsnivå för miljö och hälsoskydd. Ligger det en badplats vid älvstranden bedöms skyddsnivån för hälsoskydd som hög.
- De fastigheter/områden där fastigheter är anslutna till kommunalt dricksvatten bedöms skyddsnivån för hälsoskydd normal så länge avloppsanläggningen inte ligger närmare strandkant än 50 meter.
- Avrinningsområden från hårt näringsbelastade sjöar kan i enskilda fall bedömas som hög skyddsnivå för miljöskydd längre från strandkant än 50 meter, denna bedöms utifrån det enskilda fallet och förutsättningar på platsen.
- Utöver ovanstående punkter gäller även hög skyddsnivå för de områdena sammanställda i tabellen nedan. Tabellen redovisar vilken typ av skyddsnivå som gäller.

Område, sjö, vattendrag	Hög skyddsnivå		Kriterier för hög skyddsnivå
	hälsoskydd	miljöskydd	
Stränderna vid Färjenäs	x		Enskilda vattentäkter, mark genomsläpplig & omvandlingsområden.
Valsansjöarna	x	x	Enskilda vattentäkter, badplats., klarvattensjöar, mark genomsläpplig & omvandlingsområden
Finnäset	x		Enskilda vattentäkter & omvandlingsområden
Kyna, norr om järnvägen	x		Enskilda vattentäkter & omvandlingsområden
Spånsans fåbodar	x		Enskilda vattentäkter.
Långsjön Romme	x	x	Känsligt ytvatten (åsgropssjö), badplats & omvandlingsområde.
Milsbosjöarna, Dalsjön & Holmsjöarna.		x	Näringsbelastade vatten.
Västansjön, Långsjön + Lennheden, med Duvtjärn, Gröntjärn & Kalven.		x	Känsliga ytvatten (åsgropssjöar).
Havtrollet, Långsjön + Färjenäs med Grantjärn & Lisselsjön		x	
Gimmen, Issan, Sångan, Vittsjön & Långsjön Tuna-Hästberg		x	Klarvattensjöar med höga naturvärden.
Vattenskyddsområden: Frostbrunnsdalen, Lennheden & Tjärna.	x		Vattenskyddsområden

5. Revidering

Revidering sker vid behov men minst en gång per mandatperiod.

6. Bilaga

Bedömningsgrunder för enskilda avlopp i Borlänge kommun